

LIBURVAK

AGUSTIN P. U. ITURRIAGA. *Ipuiak*. Auspoa Liburutegia, 71-72. Tolosa, 1967.

Pascual Iturriaga-ren alegiak. Laugarren argitalpena dute alegiok, baina lehenengoak denak osorik. Aurretiko argitalpenak: Donostia, 1842; Tolosa, 1884; eta, Tolosa, 1932, urteetan.

Liburuaren hitzaurreak dionez, Iturriaga hirugarren deitura zuen; lehendabizikoa Pascual eta bigarrena Ugalde. Lehendik hala zirudindin zalantza batzuek izan badira ere.

Hernaniar jator hau 1778-an jaio zan eta denbora haietan euskerazko eskolekin gehien arduratu zen gizona zan, Luis Astigarragarekin batean, nere *Euskeraren inguruan*-en laugarren kapituloan ongi bereizten dudana bezala. Alde honetatik gorezgarriak ziren denbora haretan bi jaun hoiek egin zituzten lanak. Eta, Iturriagak, eskoletarako irakurgaiak gertatzen, batez ere. «Auspoa»-k berak argitaratu zuen 1963-an bere beste lana, *Jolasak* («Auspoa», 25) eta oraingo *Ipuiak* osatzen dutena. Inungo ikastoletan falta behar ez litzazken irakurgaiak hauek.

Liburuaren zertzelada nagusiak ematen dira hitzaurrean.

Iturriaga dugu euskal literaturak maixuetariko bat, batez ere euskerazko eskoletara begira jartzen badugu. Bere Ipuiak, lehen, gaur eta betiko gaiak izango diran alegiak dira. Euskera aberats eta txukunean eginak gainera. Euskeran, alegigileekin ez gere izan hain hurri, baina danetan gorengoa izango dugu, noski, Iturriaga, behar bada Oxobirekin batean (honen bilduma berezia «Gure Herria»-k

argitaratu zuen 1966-an *OXOBI-ren lan orhoitgarri zorbait*; ikus ne-
ronek EGAN-en egin nion aipamena, 1967-ko 1-6 zenbakiaren 112-
gn. or.).

Iturriagaren alegiak Esopo-gandik Samaniego-ra arte, Fedro, La
Fontaine eta Iriarte-gandik pasaturik, orotarik bilduak daude, eta
batzuek bere buruz sortuak, beste haiek ere beren gisa egin zuten
bezala. Euskal Herriko ipui zaharrenak ere hoiien antzerako zenbait
agertzen bazaigu ere, idatzitakorik zaharrenak induen *Pantxatantra*
eta *Hitopadesa* dira.

Esopo-ren itzulpena euskeraz lehenengo eman zuena Bizenta
A. Mogel izan zan, 1804-an *Ipui onak* argitaratzean. Honen hiruga-
rren argitalpena «Auspoa» berak egin zuan 1963-an.

Alegilari hoiak aipatzean nahi ta nahiezkoa zaigu, Bizenta Mo-
gel, Iturriaga eta Oxobi-rekin batean, Artxu eta Goyetxe aipatu beha-
rra. Artxuk, zuberotarrez argitara zituen 1848-an La Fontaine-ren
alegiak, eta Goyetxek lapurteraz 1852-an.

Alegi eta ipui bertsoz eginak, meritu handikoak izango dira Pedro
Ormaetxea Aldana-k *Lontzi Aba'ren Ipuintxuak* izenez Santiago de
Chile-n 1947-an eta 1948-an argitaratutako bi liburuak, hori ez dut
ukatzen, baina haurrentzat astunegiak egiten dira bizkaiera latz ba-
tean daudelako. Haurren mundua arina eta biguna da; molde go-
gorrez egindako euskera iruntzi ezinezkoa du. Eusebio Igarza-k «Oler-
ti»-n argitaratuak askozaz txukunagoak dira.

Baina Gipuzkoa eta Nafarroako haurrentzat, guztietan hoberena,
duda gabe, Iturriaga da. Behar bada Bizkaikoentzat ere bai, batez
ere Gipuzkoaren mugakoentzat. Haurrentzat irakurgai bikainagorik
nekez aurkitzen da.

Lan ederra bada ere, haurreri begira, dibuju on batzuekin ederra-
gotua izango zan.

J. SAN MARTIN.

PEDRO BARRUTIA, SOR LUISA, XABIER MUNIBE. *Teatro zarra.*
(*Gabonetako ikuskizuna, Gabon-sariak eta El borracho burlado*).
Auspoa Liburutegia, 48. Tolosa, 1965.

Literatura barnean teatrua ezta nere espezialidadea, inoiz ikusi ta
entzun eta maiz irakurtzen baditut ere. Euskeraz ezagutzen dituda-